

УДК 81'373.21

**СТРУКТУРНІ ТИПИ МІКРОТОПОНІМІВ РАДЕХІВЩИНИ
(ОДНОСЛІВНІ НАЗВИ)**

Юрій Осінчук

*Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України,
відділ української мови
вул. Козельницька, 4, 79026, Львів, Україна
телефон: +38 (096) 801 36 36
email: osinchuk@gmail.com*

Стаття присвячена дослідженню особливостей творення власних назв дрібних географічних об'єктів Радехівського району Львівської області. У статті проаналізовано однослівні мікротопоніми, які мають просту чи складну основу, оформлену за лексико-граматичною моделлю іменника або прикметника в чоловічому, жіночому середньому роді або у формі однини чи множини. Описано найпродуктивніші способи творення однослівних мікротопонімів: лексико-семантичний та морфологічний.

Ключові слова: мікротопонім, префікс, спосіб творення, словотворчий формант, суфікс.

Щоб встановити виникнення мікротопонімів, необхідно насамперед розглянути їхню будову.

Актуальність дослідження полягає в тому, що не зважаючи на чисельність сучасних ономастичних розвідок, в яких значну увагу приділено структурно-семантичному аспекту вивчення мікротопонімів різних регіонів України, остаточно не дослідженими залишаються мікротопоназви окремих регіонів.

У статті розглядаємо способи творення однослівних мікротопонімів Радехівського району Львівської області¹. Зосереджуємо увагу на двох групах цих мікротопонімів: а) лексико-семантичні утворення; б) морфологічні. Зауважмо, що до уваги беремо не історичну морфологію чи етимологію, а морфологію сучасну, яка проявляється в здатності слова змінюватися (відмінюватися), поєднуватися з відповідними формантами й служити основою для відповідних типів словотвору.

Кожній мікротопонімній системі, яка в окремих районах відрізняється одна від одної здебільшого співвідношенням компонентів, а також – їх асортиментом, відповідають мікротопоніми чіткої структури. Дослідження мікротопонімних структурних типів важливе не тільки для топоніміки, а й для

¹ Детальніше див.: Осінчук Ю. Мікротопонімія Радехівщини (лексико-семантичний аналіз) / Юрій Осінчук // „Брідщина – край на межі Галичини й Волині”. Випуск 7. (Матеріали восьмої краєзнавчої конференції, присвяченої Міжнародному дню музеїв. 23 травня 2014 р.). – Броди : Просвіта, 2014. – С. 62–68. Окрім цього, мікротопонімія Львівщини була об'єктом дослідження Проць О.І. [8], Яницької Н.Р. [10].

лінгвістики загалом, оскільки кожна географічна назва утворюється за законами конкретної мови.

Щодо класифікації топонімів загалом, то цим питанням цікавилися зарубіжні [напр.: 7; 11] та українські [напр.: 1; 2; 3; 9 та ін.] ономасти.

Мікротопоніми Радехівського району поділяємо на кілька груп: 1) прості (однослівні); 2) двослівні; 3) прийменникові; 4) багатослівні.

Серед однослівних назв фіксуємо іменники та прикметники в чоловічому, жіночому чи середньому родах, в однині чи множині. Твірними основами однорідних мікротопонімів сіл Радехівщини найчастіше є апелятиви та власні особові назви і значно рідше – власні назви географічних об'єктів. Виділяємо такі підкласи цих мікротопонімів: а) лексико-семантичні утворення; б) морфологічні.

Структура мікротопонімів Радехівського району Львівської області загалом відтворює сформовану систему топонімного словотвору. Структурний аналіз досліджуваної лексики засвідчує, що більшість мікротопонімів утворилися лексико-семантичним способом. Зауважмо, що утворення назв цим способом простежується з найдавніших часів і залишається продуктивним і в сучасній українській мові.

Зафіксовано утворення шляхом переходу в мікротопоніми загальних і власних назв без їх фонетичних, морфологічних і граматичних змін.

Виділяємо дві підгрупи: а) безафіксні непохідні іменникові утворення (в однині чи множині); б) афіксальні непохідні іменникові утворення (в однині чи множині).

Характерною структурною особливістю безафіксних непохідних іменникових утворень є відсутність спеціальних словотворчих формантів; фонеморфемна структура кожного з них фактично збігається з планом вираження наявних в українській мові відповідних апелятивів, антропонімів чи топонімів; напр.: *Багно* п., сін. (с. Пав.); *Бір* л. (сміт Лоп.); *Болото* в. (с. Вуз.), к. (с. Тр.), п. (с. См.); *Брід* п. (с. Радв.); *Винас* к., пас. (с. Щур.); *Вигін* в. (с. Мик.), к. (с. См.), пас. (с. Пав.); *Вивіз* д. (с. Бат.); *Гай* л., пас. (с. Хм.); *Гребля* в. (с. Мик.), д. (с. Стан.), к. (с. Ст.); *Горб* к. (с. Руд.); *Город* к. (с. Бат.); *Гута* к. (с. Оп.), пас. (с. Ог.); *Діброва* в. (с. Син.), л. (с. Кр.), п. (с. Пир.); *Забава* п. (м. Рад.); *Забрід* в. (с. Бер.); *Додатки* л. (с. Биш.), п. (м. Рад.); *Загорода* в. (с. Пав.), к. (с. Дм.); *Запуст* к. (с. Хм.); *Заруб* п. (с. См.); *Зруб* к., п. (с. Зав.); *Клин* п. (с. См.); *Кут* п. (с. Нив.); *Левада* пас., п. (с. Гриц.); *Луг* сін. (с. Кр.); *Лука* л., п. (с. Хм.), *Кінець* к. (с. Яс.); *Круча* ч. р. (с. См.); *Місто* к. (с. Вуз.); *Могила* г. (м. Рад.); *Нива* п. (с. Гриц.); *Озеро* к. (с. См.), сін. (с. Ст.); *Пасіка* л. (с. Бат., с. Бер., с. Гриц.), к. (с. Сер.); *Пісок* к. (с. Дм.), *Плесо* п. (с. Радв., с. Яс.); *Придаток* п. (с. Кр.); *Перегорода* к. (с. Хм.); *Переволока* ур. (м. Рад.); *Перекалки* пас. (с. Зав.); *Перелаз* к. (с. Поз.); *Помірок* п. (с. Пав.); *Рів* пас. (с. Хм.); *Сад* к. (с. Роз.); *Село* в. (с. Руд.), к. (с. Дм., с. Тр.); *Церква* к. (с. Хм.).

До цієї словотвірної моделі зараховуємо також мікротопоніми на *-и*, *-і*, де згадані форманти є нейтральними і свідчать лише про формальну плюралізацію апелятивів: *Базари* ц. с. (сміт Лоп.); *Береги* п. (с. Кр.), сін. (м. Рад.); *Вигарі* п. (с. Поз.), сін. (с. Хм.); *Гаражі* к. (м. Рад.); *Городи* п. (с. Пир.); *Дамби* став. (с. Пав.); *Дуби* к. (с. Хм.); *Кобані* п. (с. Тр.); *Копані* л. (м. Рад.), п. (с. Пав.); *Кути* б. (м. Рад.), к., л., пас. (с. Хм.); *Лози* д., ур. (с. Стан.); *Луги* сін. (с. Тр.),

с. Яс.); *Луки* лук. (с. Пав.); *Піски* к. (с. Стан., с. Суш.), п. (с. Руд.); *Смереки* л. (с. Ог.).

Із суфіксальних мікротопонімів (в однині та множині) до лексико-семантичних утворень відносимо назви із наступними суфіксами:

-ок, -к, які разом з кореневою морфемою творять топонімічну невивідну основу [5, с. 37]; це в основному демінутиви: *Бірок* л. (с. Пав.), став. (с. Руд.); *Гайок* в. (с. Бат., смт Лоп.); *Горбок* к. (с. Бат., с. См.), п. (с. Бер.); *Зрубок* л. (с. Гог.); *Лісок* к. (с. Щур.); *Головка* п. (с. Ст.); *Нивка* п. (с. Нив.); *Острівок* к. (с. Поз.); *Дубинка* к. (с. Кр.); *Криничка* в. (м. Рад.); *Граничка* д. (с. Пир.); *Брідки* п. (с. Стан.); *Глинянки* л. (с. См.), ур. (с. Щур.); *Куточок* к. (с. См.); *Долинки* п. (с. Гог.); *Домики* к. (с. Мик.), (с. Пав.); *Купки* к. (с. Пав.); *Липки* л., п. (с. Бер.); *Ліски* л. (с. Мик.); *Лужки* к. (с. Мик.); *Кринички* л. (с. М.Ог.), пас. (с. Бер.); *Могилки* к. (с. Радв.), п. (с. Руд.); *Острівки* пас. (с. См.); *Теребіжки* пас. (с. Підм.);

-ник: *Будники* к. (с. Нов.); *Вісник* сін. (с. Оп.); *Вісники* п. (с. Оп.); *Давилники* л. (с. Бер.); *Дубник* л. (с. Оп.); *Дубники* к. (с. Хм.); *Калиник* сін. (с. Яс.); *Липники* л. (с. Пав.); *Малиник* л. (м. Рад.); *Холерник* п. (с. Мик.);

-ис(’к(о), -иц(е)): *Глинище* п., сін. (с. Тр.); *Замчисько* з.в. (смт Лоп.); *Коритисько* л. (с. Ог.), сін. (с. М.Ог.); *Млиновисько* п. (с. См.); *Печиська* к. (с. Роз.); *Стависька* п. (с. Поз.); *Стависько* л., пас., п. (с. Зав.); *Стервисько* л.ур. (с. Підм.); *Торфовиська* б. (с. Биш., м. Рад.); *Кутиська* л. (с. Зав.); *Вівсиська* п. (с. Пав.); *Ямища* п. (с. Хм.);

-ин(а): *Березина* к. (с. Бер., с. Нив., с. Оп.), л. (с. Мик., с. Кр., с. Яс.), п. (с. Ор., с. Гог., с. Мик.); *Вільшини* п. (с. Бат.); *Грабина* л. (с. Хм.), к. (с. Нив.), п. (с. Хм.); *Долина* к. (с. Пир.); *Долини* л. (с. См.); *Дубина* л. (с. Бат.), ур. (с. Щур.); *Жолобина* л. (с. Яс.); *Коритина* п. (с. Поз.); *Ставчина* к. (с. Ст.); *Криничина* к. (с. Мик.); *Купини* к. (с. Яс.); *Полонина* сін. (с. Дм.); *Садовина* л. (с. Пир.); *Соснина* п. (с. Яс.); *Хатини* в. (с. Син.);

-иц(а): *Гусятниця* к., л. (с. Ст.); *Дзвіниця* к. (с. См.); *Дубовиця* став. (с. Бат.); *Криниця* кр. (м. Рад.); *Сіниця* к., п. (с. Мик.), сін. (с. См.); *Сушиця* ур. (с. Роз.); *Торговиця* рин. (м. Рад.); *Торфовиця* б. (м. Рад.), пас. (с. Руд.);

-н(а): *Базарня* л., п. (с. Тр.); *Бараня* п. (с. Щур.); *Діхтарня* пас. (с. Тр.); *Ванярня* л. (с. Ад.); *Мазярня* к., л. (с. Ст.); *Парня* к. (с. Хм.); *Ревня* к. (с. Радв.); *Цегельня* п. (с. Поз.), ур. (с. Щур.); *Цегольня* пас. (с. Кр.), п. (с. Н.В., с. Щур.);

к(а): *Балярка* ур. (с. Щур.); *Бовдурка* п.р. (с. Щур.); *Дерев’янка* д. (с. Тр.); *Мильонка* л. (с. Нив.); *Пулька* л. (с. Ст.); *Сизонка* л. (с. Пир., с. Син.). Відзначмо, що семантика деяких із цих найменувань затемнена.

-ец(’) (непродуктивний): *Гостинець* в. (с. Биш.), д. (с. Бер., с. Щур.); *Погорілець* к. (с. Ог.).

До семантичного типу відносимо префіксально-суфіксальні мікротопоніми, які є своєрідними назвами-орієнтирами та утворюються внаслідок топонімізації апелютивів *залісся, закуття* тощо. В ономастичних дослідженнях їх кваліфікують як утворення топонімічного рівня деривації. Префікси *за-*, *над-*, *перед-*, *по-* та суфікс *-*ьj(e)* виконували словотворчу функцію в апелютивах і без змін перейшли в топоніми [4, с. 12]: *Залісся* л. (с. Пав.), п. (с. Оп.); *Закуття* л. (с. Бер.); *Заболоття* сін. (с. Ор.); *Залісоччя* п., сін. (с. Поз.); *Загумення* п. (с. Дм.);

Забір'я ур. (с. Суш.); *Загая* л. (с. Пир.), п. (с. Кр.); *Передсілля* п. (с. Оп.); *Потіччя* ч. став. (с. Поз.).

До лексико-семантичного способу відносимо мікротопоніми, які виникли внаслідок ономастичного явища – трансонімізації [8, с. 10], коли назву одного об'єкта внаслідок певних причин перенесено на інший; напр.:

— лексеми, в основах яких знаходяться канонічні особові назви (чоловічі та жіночі): *Василі* к. (с. Оп.); *Домки* в. (с. Пир.), ур. (с. Стан.); *Дорки* к. (с. Бат.); *Макарі* к. (с. Мик.); *Романи* в. (с. М.Ог.);

— назви, в основах яких спостерігаються давньослов'янські відапелятивні прізвиська, імена чи прізвища: *Божани* к. (с. Тр.); *Бойки* к. (с. Бат., с. Пир.); *Борухи* к. (с. Тр.); *Гирії* к. (с. Нив.); *Дрозди* в. (с. М.Ог.); *Ковалі* к. (с. Гриц.); *Козаки* л. (с. Бат.); *Куці* в. (с. Нив., с. Тр.); *Нечай* п. (с. Поз.); *Мельники* к. (с. Роз.), л. (с. Пав., с. Стан.); *Пруси* к. (с. Дм.); *Смалі* к. (с. Оп.); *Солтиси* к. (с. Хм.); *Старики* в. (с. Вуз.); *Шпурі* к. (с. Нив.); *Ягуні* сін. (с. Н.В.); *Яцини* в. (с. М.Ог.). Отже, вищеназвані групи творять: мікротопоніми, в основах яких засвідчено відапелятивні особові назви з первісним значенням назв осіб за особливостями їхньої діяльності, за зовнішнім виглядом, за професією чи заняттям, за етнічною належністю та найменуванням, в основах яких засвідчено відапелятивні антропоніми інших або ж невідомих тематичних груп.

— відойконімні мікротопоніми: *Безлів* п. (с. Дм.) ← х. Безлів; *Гранівка* п. (с. Бер.) ← х. Гранівка; *Борців* к. (с. См.) ← х. Борщів; *Бриндасівка* д. (с. Бат.) ← х. Бриндасівка; *Бушків* к. (с. Пол.) ← х. Бушків; *Воля* в. (с. Пав.) ← х. Воля; *Добрилівка* л. (с. Щур.), став. (с. Бер., с. Гриц., с. Нов.), ур. (с. Щур.) ← х. Добрилівка; *Збиця* луг (с. Яс.), сін. (с. Гог.) ← х. Збиця; *Ниви* л. (с.мт Лоп.) ← х. Ниви; *Пукачів* л. (м. Рад.) ← х. Пукачів; *Собин* п. (с. Руд.) ← х. Собин; *Степанівка* п. (с. Руд.) ← х. Степанівка; *Страшів* п. (с. Дм.) ← х. Страшів; *Терпіння* д. (с. Кр.), п. (с. Дм., с. Кр.) ← х. Терпіння; *Шанів* п. (с. Ст.) ← х. Шанів.

— відгідронімні: *Лошівка* п. (с. Зав., с. См.); *Лошівки* п. (с. Бат.) ← р. Лошівка; *Рудка* п. (с. См.) ← р. Рудка; *Стир* пас., сін. (с. Бер., с. Гриц., с. Щур.) ← р. Стир; *Холоївка* в. (с. Дм.), *Холуївка* к. (м. Рад.) ← р. Холоївка;

— деривати від конотативних топонімів: *Варшава* к. (с. Хм., с. Саб.); *Бродвей* к. (м. Рад.); *Китай* к. (с. Суш.); *Льоренс* к. (с. Суш.); *Польща* к. (с. Кр.).

Спорадично фіксуємо назви, що мотивовані апелятивами, які вживаються тільки у формі множини і мають метафоричне значення: *Вили* п. (с. Ст.); *Ланцюги* п., сін. (с. Нив.); *Штани* п. (с. Мик.).

Засвідчено декілька мікротопонімів, базові назви яких утворенні шляхом складання основ: *Кровоміст* р. (с. Підм.); *Маринвир* ч. о. (с. Яс.), б. (с. Гог.); *Радославка* р. (с. Дм., с. М.Ог., с. Нив., с. Ог., с. Пус., с. С.М., с. Тр.); *Стирмісто* п. (с. Щур.); *Торфодобич* в. (с.мт Лоп.).

Спеціальний вид однослівних мікротопонімів в обстежуваному регіоні, як і в українській мові взагалі, становлять субстантивовані прикметники. Найхарактернішою особливістю таких утворень є те, що вони тільки з сучасної точки зору є однослівними назвами, а генетично становлять собою залишки атрибутивних словосполучень, у яких стрижневий компонент (географічний номенклатурний термін на зразок *поле*, *поляна*) називав об'єкт, а прикметник указував на його характерну ознаку. Прикметники в назвах цього продуктивного типу найчастіше вказували на різні ознаки, зокрема на:

- розміри і форму: *Довга* в. (с. Ст.); *Довге* п. (с. Пир., с. Хм.); *Кругле* б. (с. Гриц.); *Широка* д. (с. Пир.); *Широке* п. (с. См.);
- положення: *Задне* п. (с. Пав.); *Задні* ур. (с. Щур.); *Задня* сін. (с. Щур.); *Передне* п. (с. Пав.); *Середне* п. (с. Пав.); *Центральна* в. (с. Поз.); *Кутня* д. (м. Рад.);
- давність об'єкта: *Нова* в. (с. Мик.), к. (с. Стр.);
- рослинність: *Вишнева* в. (с. Поз., м. Рад.), к. (с. Стр.); *Барвінське* пас. (с. Пав.); *Лисові* к. (с. Роз.); *Лозові* к., ур. (с. Роз.), сін. (с. Радв.);
- етнічну ознаку: *Лядське* к. (с. Руд.); *Німецьке* л. (с. Нив.);
- індивідуальну приналежність: *Вовча* сін. (с. Бер., с. Гриц., с. Нов.); *Вовче* л. (с. Щур.), *Козацька* дол. (с. Стан.), п. (с. Ст.); *Лисяча* сін. (с. Н.В.); *Черничне* л. (с. Оп.); *Шкільне* сін. (с. Н.В.); *Церковна* в. (с. Бат.); *Цвинтарна* к. (с. Пол.); *Заводське* ч. в. (с. Пав.);
- ознаки оціночного характеру: *Гнила* д. (с. Оп.); *Лиса* г. (с. Пав., с. Підм.); *Копане* пас. (с. Хм.); *Прозоре* п. (с. Оп.); *Чорний* л. (с. Бат., с. Н.В.);
- водні реалії: *Джерельна* в. (с. Кр.), к. (с. Пол.); *Потічна* в. (с. Поз.)

тощо.

Субстантивовані прикметники, які вживаються для позначення об'єктів, засвідчено в трьох родах залежно від роду колишнього стрижневого слова; напр.: *Прозоре* (п.), *Чорний* (л.), *Кутня* (д.). Однак родова форма сучасної назви не відповідає граматичному родові уявного стрижневого номена; пор.: *Задня* (сін.), *Нова* (к.). Це можна пояснити тим, що об'єкт змінив свій природний характер.

Ці мікротопоніми були первісно прикметниками-означеннями при топонімних назвах, що походять із загальних назв. Якщо з конкретної ситуації було зрозуміло, про яку назву йдеться мова і без називання іменникової частини, вона переставала вживатися, а прикметникова частина субстантивувалася [6, с. 48].

Морфологічні мікротопоніми утворюють чіткі словотворчі ряди. Загалом мікротопонімні утворення мають морфологічно виражену деривацію. Нові назви виникають за моделлю відповідного словотворчого типу, який є результатом парадигматичних протиставлень (твірних основ і словотворчих засобів). Найчастіше словотворчі типи визначаємо за словотворчими засобами.

Мікротопоніми творяться здебільшого суфіксальним та префіксальним способами.

Найбільшу групу мікротопонімів, утворених морфологічним способом, складають суфіксальні назви, утворені за допомогою таких суфіксів:

-івк(а), який виконував посесивну функцію. Мікротопоніми на **-івк(а)** здебільшого з'явилися від власних імен, прізвищ та прізвиськ власників полів, лісів, садів тощо чи від іменувань перших поселенців засновників вулиць, хуторів, сіл: *Адамівка* х. (с. Мик.); *Андрисівка* к. (с. Кр.); *Галганівка* в. (с. Ст.); *Корнелівка* в. (с. Роз.); *Качерівка* в., к. (м. Рад.); *Качурівка* ур. (с. Суш., с. Тр.); *Ляхівка* п. (с. Нов.); *Мандріївка* к. (с. Гог.); *Медведівка* к. (с. Ст.); *Монашівка* к. (с. Мик.); *Панасівка* к. (с. Н.В.); *Романівка* х. (с. Саб., с. Щур.); *Саварівка* к. (с.мт Лоп.); *Сирилівка* луг (с. Підм.); *Трачківка* к. (с. Пол.); *Штудирівка* сін. (с. Стр.); *Філіпівка* х. (м. Рад.); *Хапайівка* в. (с. Роз.);

-ів (< **-овь*), **-їв**, які надавали прикметникам значення належності певного об'єкта кому-небудь: *Бринів* д., п. (с. Пир.); *Калачів* к. (с. Яс.); *Котів* л. (с. Зав.); *Ксьондзів* л. (с. Тр., с. Хм.); *Мацьків* л. (с. Нив.); *Особів* л. (с. Нив.);

Пирашів л., п., сін. (с. Тр.); *Радьків* сін. (с. Хм.); *Сичів* сін. (с. Кор.); *Чехів* л. (с. См.); *Юрців* л. (с. Зав.); *Мохаїв* л. (с. Тр.); *Коровай* л. (с. Мик.);

-ов: *Дмитровий* л. (с. Ог.); *Дубове* к. (с. Тр.); *Зікова* луг (с. Підм.); *Їшкове* п. (с. Нив.); *Клубова* к. (с. Йос.); *Кошарова* л. (с. Бер.); *Лепехове* б. (с. Яс.); *Мазурове* п. (с. Ог.); *Пехове* п. (с. Оп.); *Сивейкове* сін. (с. Яс.); *Солтисова* д. (с. Оп.); *Шлизакова* д. (с. Дм.);

-ев: *Кваснищева* ур. (с. Гриц.); *Догачева* пас. (с. Ог.); *Ковалева* к. (с. Роз.); *Ксьондзеве* б. (с. Нив.), л. (с. Ст.); *Марусева* л. (с. Мик.) тощо.

Серед мікротопонімів Радехівського району, співвідносних з афіксальними прикметниками, кількісно виділяються найменування на **-ск(ий)**, **-цк(ий)**. Вони мають виключно відносне значення, вказуючи переважно на зв'язок із цією місцевістю, або утворені від загальних назв осіб, ці назви зберігають деякий відбиток родової присвійності [1]; напр.: *Барилівський* л. (с. Хм.); *Безлівський* л. (с. Дм.); *Бужанська* д. (с. Ст.); *Графські* п. (м. Рад.); *Громадське* л. (с. Ст.); *Бідинська* в. (с. Роз.); *Дідівська* в. (с. Пав.); *Дмитрівська* в. (с. Кр.); *Законська* п. (с. Оп.); *Ковальська* к. (с. Пол.); *Корчинська* в. (с. Н.В.); *Мостиська* в. (с. Тр.); *Пісковинський* л. (с. Дм.); *Лопатинська* в. (м. Рад.); *Львівська* в. (м. Рад.); *Майданське* пас. (с. М.Ог.); *Смалівська* д. (с. Оп.); *Садовський* к. (с. Підм.); *Павлівська* в. (с. Н.В.); *Панський* л. (с. Дм.), став. (с. Биш.); *Радванецька* в. (с. Н.В.); *Ржищівська* в. (с. Ст.); *Сморжівський* л. (с. Зав.); *Стоянівська* в. (м. Рад.).

Виявляємо мікротопоніми на **-щин(а)**, які вказують на просторову протяжність, виступають із локальним значенням і відомі обмеженій групі людей. Здебільшого вони утворилися від ойконімів: *Вербівщина* к. (с. См.); *Війтівщина* в. (с. Мик.); *Голядівщина* п. (с. Нив.); *Ковалівщина* сін. (с. Щур.); *Комараницина* л., пас. (с. Хм.); *Куликівщина* п. (с. Бат.); *Кустинщина* п. (с. Бат.); *Лопатинщина* п. (с. Бер.); *Павлівщина* л. (с. Н.В.); *Руденківщина* л. (с. Бат.); *Сморжівщина* к. (с. Щур.); *Станищина* л., п. (с. Н.В.); *Судилівщина* к. (с. Стр.); *Циганицина* к. (с. Ст. Лоп.).

Формант **-их(а)** представлений у назвах жіночого роду, який приєднується до основ іменників, вказуючи на жіночу стать: *Бирчиха* п. (с. Ст.); *Гричиха* к., п. (с. Ст.); *Палямарица* сін. (с. Яс.).

Серед лексем простої структури вагоме місце займають мікротопоніми, утворені внаслідок лексикалізації назв у формі прийменникових конструкцій із паралельним відкиданням флексії непрямих відмінків і заміною її відповідним закінченням називного відмінка, що є синхронним продуктивним процесом [8, с. 11].

Серед простих найменувань, утворених унаслідок лексикалізації, виділяємо два класи:

— мікротопоніми, що складаються з префікса й загальної назви: *Заболото* п. (с. Руд.); *Загора* вигін (с. Пир.), п. (с. Рад.); *Зарів* к. (с. Пав.); *Застав* ур. (с. Роз.); *Зацарква* в. (с. Бер., с. Мик.); *Межиліс* д. (с. Ст.); *Надрічка* к. (с. Суш.); *Підболоток* п. (с. Руд.); *Підгай* к. (с. Руд., с. Пол.); *Підгора* сін. (с. Стр.); *Піддвір* в. (с. Вуз.); *Підліс* к. (с. Щур.); *Підлуг* п. (с. Яс.); *Підрічка* п. (с. Яс.); *Підліси* к. (с. Підм.);

— мікротопоніми, що складаються з префікса і власної назви: *Засмалля* к. (с. Поз.) (за + ОН Смаль); *Зарудки* к. (с. Ог.) (за + р. Рудка); *Заруді* пас. (с. Бер.)

(за + ОН Рудий); *Заблотицьке* п. (с. Тр.) (за + ОН Блотицький); *Зачерніва* луг (с. Яс.) (за + ОН Чернів).

Засвідчено декілька назв за моделлю числівникова основа + інтерфікс (або без нього) + ціле слово (іменник): *П'ятихатка* к. (с. Роз.); *Семигора* к. (с. Пол.); *Стометрівка* в. (м. Рад.); *Тридубці* л. (с. Яс.). У цих найменуваннях вбачаємо кількісну характеристику об'єкта.

Отже, словотворчі засоби мікротопонімії Радехівщини є відображенням специфіки словотвору української мови і місцевого говору. В утворенні однослівних мікротопонімів досліджуваного району спостерігаємо два способи деривації: лексико-семантичний (найпродуктивніший) та морфологічний. Найчисельнішу підгрупу серед іменникових однослівних непохідних мікротопонімів становлять топонімізовані географічні номени та інші апелювати, близькі до них за значенням. Найбільшу групу мікротопонімів, утворених морфологічним способом, складають суфіксальні назви, утворені за допомогою суфіксів: *-івк(а)*, *-ів*, *-ов*. Мікротопоніми Радехівщини здебільшого утворені за допомогою префіксів *за-*, *нід-*, які найточніше визначають місце знаходження об'єкта щодо інших об'єктів.

1. *Гумецька Л.Л.* Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. / Л.Л. Гумецька. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1958. – 298 с.

2. *Карпенко Ю.А.* Свойства и источники микропонимии / Ю.А. Карпенко // Микропонимия / Отв. ред. А.С. Ахманова. – Москва : Изд-во МГУ, 1967. – С. 15–22.

3. *Ковалик І.І.* Словотворча будова української топоніміки (назви населених пунктів із суфіксом *-иц-я*, *-иц-я*) / І.І. Ковалик // Питання українського мовознавства. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1960. – Кн. 4. – С. 137–143.

4. *Лісняк Н.І.* Мікротопонімія Західного Поділля: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – укр. мова / Н.І. Лісняк. – Львів, 2004. – 20 с.

5. *Михальчук О.І.* Словотвірна структура мікротопонімії Підгір'я / О. Михальчук // Проблеми ономастичного словотвору [Текст] : тези доповідей наукового семінару / Відп. ред. І.М. Железняк. – Київ, 1997. – С. 37–39.

6. *Німчук В.В.* Про необхідність вивчення топоніміки у зв'язку з народними говорами / В.В. Німчук // Питання топоніміки та ономастики: Матеріали I Республіканської наради з питань топоніміки та ономастики / Відп. ред. К.К. Цілуйко. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1962. – С. 45–53.

7. *Суперанская А.В.* Типы и структура географических названий / А.В. Суперанская // Лингвистическая терминология и прикладная топонимика. – Москва : Наука, 1964. – С. 59–118.

8. *Проць О.І.* Мікротопонімія півночі Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – укр. мова / О.І. Проць. – Львів, 2011. – 21 с.

9. *Цілуйко К.К.* Топоніміка Полтавщини як джерело історії краю / К.К. Цілуйко // Полтавсько-київський діалект – основа української національної мови / За ред. Л.А. Булаховського. – Київ, 1954. – С. 130–154.

10. *Яніцька Н.Р.* Мікротопонімія центральних та східних районів Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – укр. мова / Н.Р. Яніцька. – Львів, 2012. – 18 с.

12. *Rospond S.* Klasyfikacja strukturalno-gramatyczna słowiańskich nazw geograficznych / *S. Rospond* // *Prace Wrocławskiego towarzystwa naukowego.* – Ser. A, № 58. – Wrocław etc. : Wyd-wo PAN, 1957. – 73 s.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

б. – болото	кр. – криниця	п.р. – притока річки	ур. – урочище
в. – вулиця	л. – ліс	р. – річка	х. – хутір
г. – гора	л.ур. – лісове урочище	рин. – ринок	ц. с. – центр села
д. – дорога	лук. – лука	с. – село	ч. в. – частина вулиці
дол. – долина	м. – місто	сін. – сінокіс	ч. о. – частина озера
з.в. – земляні вали	п. – поле	сmt – селище	ч. р. – частина річки
к. – куток	пас. – пасовище	міськ.типу	ч. став. – частина ставка
		став. – ставок	

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ НАЗВ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Ад. – Адамівка	Н.В. – Новий Витків	Руд. – Руденко
Бат. – Батив	Нив. – Нивиці	Саб. – Сабанівка
Бер. – Березівка	Нов. – Новоставці	Сер. – Середпільці
Биш. – Бишів	Ог. – Оглядів	Син. – Синьків
Вуз. – Вузлове	Оп. – Опіцько	С.М. – Старий Майдан
Гог. – Гоголів	Ор. – Ордів	См. – Сморгів
Гриц. – Грицеволя	Пав. – Павлів	Стан. – Станин
Дм. – Дмитрів	Пир. – Пиратин	Ст. – Стоянів
Зав. – Завидче	Підм. – Підмонастирок	Суш. – Сушно
Йос. – Йосипівка	Поз. – Поздимир	Стр. – Стремільче
Кор. – Корчин	Пол. – Полове	Тр. – Трійця
Кр. – Криве	Пус. – Пустельники	Хм. – Хмільно
Лоп. – Лопатин	Рад. – Радехів	Щур. – Щуровичі
Мик. – Миколаїв	Радв. – Радванці	Яс. – Яструбичі
М.Ог. – Монастирок	Роз. – Розжалів	
Оглядівський		

Стаття надійшла до редколегії 30. 04. 2017
доопрацьована 20. 05. 2017
прийнята до друку 10. 08. 2017

STRUCTURAL TYPES OF MICRO TOPONYMS OF RADEKHIV DISTRICT (ONE-WORD NAMES)

Yuriy Osinchuk

Ivan Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies, NAS of Ukraine, Lviv
Department of Ukrainian Language
4 Kozelnytska St., 79026, Lviv, Ukraine
Phone: (032) 270 7014

The article is the result of research into characteristic features of forming proper names of small geographic units of Radekhiv District in Lviv Region. The author analyses one-word micro toponyms that have a simple or compound basis according to the lexical and grammar model of nouns or adjectives in

the masculine, feminine or neutral gender, in the singular or plural. It describes the most productive ways of forming one-word microtoponyms: lexical-semantic and morphological.

Among microtoponyms of Radekhiv District the non-derivative noun formation (singular or plural) without suffix and with suffix are distinguished. A characteristic structural feature of non-derivative noun formations is the absence of special word-building formants. The structure of these formations coincides with the structure of the available in the Ukrainian language common nouns, anthroponomical nouns or toponyms.

To lexical-semantic entities among the suffixal microtoponyms refer the names with such suffixes: **-ок**, **-к**, **ник**, **-ис(')к(о)**, **-иц(е)**, **-ин(а)**, **-иц'(а)**, **-н'(а)**, **-к(а)**, **--ец(')**. The largest group of microtoponyms formed by the morphological way consists of the names with such suffixes: **-івк(а)**, **-ів** (< **-овъ*), **-їв**, **-ов**, **-ев**. The names with suffixes **-ск(ий)**, **-цк(ий)** are quantitatively distinguished among the microtoponyms in Radekhiv district correlative with affixed adjectives. The microtoponyms with suffix **-цин(а)** were also found. The formant **-ух(а)** is represented in the feminine names, which joins the bases of nouns, pointing the female gender.

Key words: microtoponym, prefix, type of formation, word-building format, suffix.